St. 27. V Gorici, 6. julija 1888. Tečaj XVIII.

„Soča“ izhaja vsak petek in velja po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto . . . . . f. 4.40
Pol leta . . . . . „ 2.20
Četvrt leta . . . . . „ 1.10

Pri oznanilih in tako tudi pri „*poslanicah*“ se plačuje za navadno tristopno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ „ 2 „
6 „ „ „ „ 3 „

Za veče črke po prostoru

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 8 kr. v tobakarnicah na starem trgu in v novem trgu in pri opravnika v prodajalnici G. Likeja v semeniških ulicah h. št. 10.

Dopisi in naročnina naj se pošlja opravništvu „Soče“ Via Seminario št. 10.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri opravništvu.

Nemški „Schulverein“ in slovansko šolsko društvo.

„Slovenski Narod“ ponatisnil je po hrvaškem učiteljskem listu „Napredek“ dnè 25. aprila t. l. naslednje zanimive besede: „Slovanska matica šolska“. Iz Rusije pišejo, da se tam po uzoru nemškega „Schulvereina“ ustanovlja „Slovanska matica šolska“, koji bode naloga, da ustanovi šole v onih krajih, kjer preti slovanstvu nevarnost od Nemcev. Tako podjetje v Rusiji podajalo bode gotovo mnogim pokrajinam slovanskim zadosti sredstev, da se ubranijo navalom nemške kulture, t. j. vednega ponemčevanja.

To so za nas avstrijske Slovane velepomembne besede, katerih ne smemo prezirati osobito mi Slovenci, ker ravno nas tlijo trije silni jarmi, katerih se sami ne iznebimo nikoli, t. j. potujčuje nas nemški, laški in madjarski upliv in navál. Mnogi češki in hrvaški listi so že rekli svojo besedo, naj rečemo i mi svoje mnenje o tem zeló pomembnem pojavu.

Kaj je nemški „Schulverein“? Odgovor: Nemški šulferajn je nemško občno društvo, ki imá svoj glavni sedež v stolici nemškega cesarstva in v tem društvu združuje se šestdeset milijonov bogatega nemštva celega sveta, osobito v Avstro-Ogrskej. Originalni paragraf tega društva glasi: Zweck des allgemeinen deutschen Schulvereines: Die Kräftigung und Erhaltung des Deutschthums ausserhalb des Deutschen Reiches, namentlich in Österreich-Ungarn. To je torej jasno zadosti! Najožja zveza avstrijskega šulferajna z občnim nemškim šulferajnom pa je dokazana, saj Nemci tega tudi nikoli ne tajè; to dokazujejo tudi občni zbori, h katerim ne zamujajo priti šulferajnovci iz Berolina in Nemčije sploh, to dokazujejo pri teh zborih vroči govori, ki niso baš prelojalni, to dokazuje v gornjem originalnem tekstu jasno vznačen namen tega društva. Dokazano je torej sodelovanje vseh Nemcev v boji za ohranitev tega toli zatiranega nemštva — v naši Avstriji.

Ali dokazano je tudi, da hoté ti Nemci ohraniti svoje nemštvo na škodo drugim avstrijskim narodom, najbolj pa v škodo Čehom in nam Slovencem; dokazano je, da nečejo ohraniti le sedanje nemštvo, marveč da agresivno koračijo čez nemštva naravne meje ter goje svoje nemštvo tudi tam, kjer Nemcev ni, — k večemu kak renegat. Dokazano je dalje, kakó loví sulferajn slovenske učitelje na judeževe groše, da bi ti izdajali svoj rod ter ponemčevali slovensko mladino. (Toda v čast slovenskemu učiteljstvu bodi rečeno, da to dostojno odbija šulferajnske stotake, čeprav njegove materijalne okolnosti niso sijajne niti ne zadostne, da bi se po zakonu dostojno preživelo — vender se nečejo na tak način okoristiti. Toda kaj naj še govorimo o delovanji nemškega šulferajna v slovenskih in čeških deželah, saj so nam podali do sedaj češki in slovenski časniki zadosti dokazov in izgledov, in naš poslanec dr. Gregorec je to delovanje krepko načrtal letos v državnem zboru.

Šestdeset milijonov Nemcev, združenih je torej v zložno delovanje, — da nas oškodujejo na ozemlji našem ter proplavijo z nemško kulturo; šestdeset milijonov bogatih Nemcev polaga na nam pogubonosni žrtvenik ogromne svote, da nas potope v nemškem morji.

Ali nam Slovencem preti še druga nevarnost od juga, ki ni nič manj pogubonosna, ki nam ni nič manj sovražna, kakor šestdesetmilijonska sila nemška. To je živelj italijanski, ki si je ustanovil svojo „Pro patrio“, katera imá ravno iste namene, kakor nemški šulferajn. Tudi to je dokazano in gotovo znano vsem čitateljem našim. Lehko torej rečemo: **Sto tisoč** imamo mi Slovenci sovražnikov, ki nas hoté od dveh strani proplaviti sé svojo kulturo in uničiti našo govorico v itak že zadosti stisnenem, a nekdaj ogromnem ozemlji slovenskem. In kaj nam je storiti?

Vsaka sila uničuje se le z jednako protisilo. Ta resnica navdajala je Čehe, ko so si ustanovili svojo „Matico šolsko“, ki polaga domovini na oltar zares ogromne svote. Todà kaj naj zmore češki narod proti ogromni, šestdesetmilijonski sili nemški? Zmaga gotovo poslednja ogromna sila! — Ti nazori navdajali so Slovence, ko so vzbudili šolsko družbo sv. Cirila in Metoda. Kaj in koliko bode moglo uspevati to društvo, vemo lehko že sedaj, kajti kaj moremo storiti mi ubogi in maloštevilni Slovenci proti velikanski sovražni sili v naš pogin zložno delujočih sto milijonov Nemcev in Italijanov?! Nič! — zmagati nas morejo in zatreti poprej ali poslej, — ako nam bode še nadalje toli neugodna — usoda.

Državni zakoni podajajo nam popolno svobodo, da varujemo narodnost svojo ter jo po svoje zagotovimo proti kateremu koli sovražniku. Prve korake v svojo obrambo proti prikriti agresivni politiki nemškega „Schulvereina“ storili smo že Čehi in Slovenci sè svojima društvoma. Ali da nam v obrambo naših narodnih svetinj in svoje individuvalnosti to ni zadosti in da moramo posečí po drugih sredstvih, jasno je to iz gornjega odstavka; državni zakoni nam tega ne zabranujejo. In kaj naj storimo? — Odgovor: Posnemajmo Nemce in Lahe!

Slovani se moramo organizovati in zjediniti, kakor so se zjedinili Nemci v šulferajn.

Če se izven naših državnih mej osnuje kako društvo, ki ima namen — enak Schulvereinovemu, kojega naša vlada še ni zabranila, tedaj tudi „Slovenskemu šolskemu društvu ne bode delala ovir, kajti s takim društvom hočemo Slovani le ohraniti svojo narodnost, svojo individuvalnost in svoje zemlje. Nemci le naj imajo na zemlji svoji vse, kar jim poželi srcé, — a i mi bodimo svoji v zemlji svoji! Kdo bi zabranil tako društvo, ki si izposodi pravila vsenemškega „Schulvereina“ ter besedo „deutsch“ zameni sè svojim slovom. Recimo, da si mi izposodimo ta pravila ter si gori citovani paragraf priredimo takó: „Zweck des allgemeinen slavischen Schulvereins: Die Kräftigung- und Erhaltung des Slaventhums ausserhalb des.... Reiches, namentlich in Österreih-Ungarn“, — potem to društvo ne imej ovir, pa naj bo sedež društvu v Berolinu, Pekingu ali pa v Moskvi ali Petrogradu! Kar uživa deset milijonov avstrijskih Nemcev, to uživa tudi lehko dvajset milijonov Slovanov! In če še rečemo, da bi tako društvo povsè odgovarjalo našim državnim zakonom, ker varovalo bi habsburški dinastiji vedno zvest živelj slovanski pred navali nemške in laške kulture, katera nam ni ravno neobhodno potrebna.

Takó smo povedali vse, kar utegnemo ne tem mestu razpravljati. Bog daj vse našej velikej Avstriji in Slovanom v obrano, korist in slavo!

LISTEK.

Škrat.

— Nadalje predpisuje moj duh gospodarski tudi marljivost. Pridni gospodar skrbno pazi na čas, a ne le kaj, marveč tudi kako in kedáj hoče vršiti svoja gospodarska opravila. Pregovor pravi: Kar danes lehko storiš, ne odlašaj na jutri. Železo kuj, dokler je žareče. — Ogibaj se lenobe. Lenoba je vseh grdob grdoba, vseh grehov začetek. in kjer je lenoba, kjer postavanje, tamkaj je blizu hudo dejanje. Stoječa voda zasmradí se. Zatorej Boga kliči, a z roko miči; pomagaj si sam in Bog ti bode pomagal. Brez dela ni jela in pečeni golobi nikomur sami ne prileté v usta. Kdor hoče jesti jedro, mora streti pred luščino. Kdor ne seje, tudi ne žanje in kdor ne dela, naj tudi ne jé. Pride čas, ko te bode zima uprašala, ko bodeš deklé gol laket kazala: Marička, kaj si delala po letu? — govorí prislovica. Neka stara knjižica pa pravi: Kdor sv. Martina prepogosto čestí, gosí, race, kokoší in vse od njega beží, — hiša, dom in dedščina zbeží in pride revščina.

— Bodi previden; previdnosti nikoli ni zadosti. Imej oči spredaj in zadaj. Kdor nima očí, na mošni trpí, — pravi pregovor. V majhni iskrici zamoremo ugasiti velik požar, a prepozno je zapirati tičnico, ko so tiči že pobegnili ali zapirati hlev, ko so tatje konje že odpeljali. Posvetuj se s pametjo preden kaj storiš, kajti prehitro storjeno gotovo je skaženo.

— Skrbi, da se otroci tvoji delu privadijo. Navada je železna srajca; česar se kdo v mladosti naučí, to ga pogosto na starost redí; čemur se Anžek učí, to Anže zná.

— Pazi na družino. Pregovor pravi: Kakeršen je gospodar, taki so posli; kakeršen je oče, tak je sin; kakeršen je pastir, taka je čeda; če velike ure krivo kažejo, tudi male urice rade lažejo. Gospodarjevo okó živino redí, in kjer ima gospodar v vsakem kotu očí, tam gospodarstvo trdno stojí. Kdor pa se na druge ljudí zanaša, v situ vodo prenaša; kdor hoče na beraško palico priti, poslom mora gospodarstvo prepustiti.

— Ne zapravljaj po nemarnem, varčen bodi! Kdor varčiti zná, ta imá. Pregovor nas učí: Kdor več trosi, kakor pridobi, kmalu mu boben v hišo pribobní. In če je potreba, z enim samim zobem leti se hleba.

— Dolgov varuj se! Dolg jé s teboj vred iz sklede, a vsak dan je mlajši in močnejši. Dolg pravi: začni me in delal se bom sam; kdor je dolžán, na zdravem je bolán. Dolg ima nogo, ki te bronejo iz hiše, v hišo pa pridejo z bobnom sodniki, da ne pomorejo tudi vsi svetniki.

— Na posojene stvarí pazi! Za tujega voliča, ki si ga izgubil ali poškodoval, vola povrneš.

— Ne igraj! Kar pri igri dobiš, lehko za uho položiš. Prvi dobiček igralca osládni, da mu potem ni zadosti nè v hiši nè v skadnji.

— Varuj se krivičnega blagá! Jeden krivičen krajcar požré deset pravičnih. Kdor hoče obogateti s tujim blagom, sebe in svoje prodaja vragom. Kar je krivičnim potom ugrabljeno, ne uživa tretje kolono. Kakor pride, takó prejde.

— Ne bodi lakomen, usmijen bodi! Lakomnik nikomur ne stori dobrega, le kedar umrè, poberó mu imetek drugi ljudjé. Zopet pravi neka stara knjiga, da lakomnik ne pozná modrosti in strahú božjega, pravici ušesa maší, odkritosrčnost do ljudij je zakopal v grob, a pravičnosti iztaknil je očí; vero zašli je v meh, upanje je zadušil, a ljubezen posušil je v dimniku; cerkev mu je prodaleč, Bog pa previsoko; molitev mu mrzi, ubožce zaničuje, ako pa da ubožcu krajcar pred ljudmí zaradi sramote, dá ga z jeznim srcem in roka se mu pri tem trese. Modri ljudjé pravijo: Kdor se bojí potrebe, ne daje rad od sebe; todà kdor rad ubogajme dá, tega tudi Bog spozná. Ne odkladaj z dobrim delom! Dokler si zdrav in živ, stori dobro, po smrti ne bodeš imel več časa. Pomagaj sosedom in oni bodo pomagali tebi. Ako roka roke umiva, beli bodeta obé.

— Bodi vedno dobre volje, domà in drugod. Ne išči radosti in kratkočasenja izven doma svojega. Kdor domá ne čuti veselja, zunaj hiše iskal bi ga zamán in noreo je tisti, ki drugod išče tega, česar mu domá ostaja. Vsakdo je sreče svoje kovač. Kakor kdo dela, táko plačilo dobí. Kakor si postelješ, pravi pregovor, tako bodeš ležal.

— To so torej ti pogoji in zakoni, dragi prijatelji, katere vam je treba dobrovoljno izpolnjevati, da se ugostí pri vas duh gospodarski, katerega imenujete lehko tudi škrata, in zaklade, razumite blagoslov božji, srečo v hlevu in na polji, a če tega ne, vsaj mir vestí, zadovoljnost duše, košček kruha in solí prinese v hišo v obilni meri. Za take zaklade — drugačnih ni pri meni, kmet sem, kakor ví, nikar ne čudite se — Bogá hvalim neprenehoma, a

Slavnost v Kojskem.

Ko se je raznesla vest, da briska društva nameravajo skupno slaviti 40letnico vladanja Nj. Veličanstva dne 24. junija, navdajalo je društveniko in vse ljudstvo posebno hrepenenje po tem dnevu; vse se je pripravljalo za prearčno veseli dan, kakor se pripravlja za največji in najljubši praznik. Pevci, godci in dogodbokazci jeli so se vežbati za predstave; drugo ljudstvo pa, sosebno v Kojskem, umišljevalo si je, kako bi na druge načine pripomoglo k poveličanju preslavnega spomenskega dneva. Z nekakim vznemirjenjem pričakoval je vsakdo slavnost v Kojskem, kajti 6 društev se je bilo za slavnost združilo in toliko društev že nekaj zmore! A 6 majhnih in oddaljenih društev na deželi s priprostimi močmi za skupno predstavo izvežbati, je neverjetno težavno. Kdor se še ni trudil na deželi veselice prirejati, jih nikakor ne more vredno ocenjati.

Slavnost v Kojskem zvršila se je jako dobro; če je bilo kaj pomanjkljivo na zunanji vglajenosti, odškodoval je to blagohotni notranji nagib jako bogato. Tukaj naj bi bil prišel gledati, kdor hoče zvestobo Slovencev do svojega vladarja spoznati in o nji govoriti! Tukaj bi se bil prepričal, kje je srčna ljubezen in prava udanost do našega presvitlega cesarja Franca Jožefa I.; tukaj bi bil videl, kako globoko, svetostno spoštovanje ima naše slovensko ljudstvo do svojega preblagega vladarja, potem bi se pač ne upal več ziniti besede proti Slovencem, kadar je govorjenje o avstrijskem domoljubji. Vsa slavnost bila je tako prearčna in dopolnjena, da od priprostega ljudstva na deželi ni boljše pričakovati. Vhodno cesto v vas kinčala sta z obeh strani krasna slavoloka z napisom: Živio Franc Jožef I. Ulice po vasi bile so jako gosto zasajene z zelenimi vejami in maji; te in vse hiše pa tudi drevesa bila so jako gosto obložena se zastavami in venci, da je že to človeka v srcu ganilo. Prav tako lepo je bil ozalšan prostor pred grajščino gosp. Kumarja, kjer se je vršila slavnost.

Ob $2^1/_2$ uri naznanilo je pokanje možnarjev, da gredo sosedna društva. Odbor Kojske čitalnice šel jim je z zastavo in godbo naproti; srečal je bralno društvo iz Števerjana in vinorejsko društvo ter jih pozdravil in vpeljal. Pričela se je kmalu po tem veselica po lepej slovenski navadi: z Bogom, t. j, domače in došlo občinstvo šlo je ob 3. uri v cerkev k blagoslovu, pri katerem se je pela zahvalna in cesarska pesem. Med tem došli so vrli rodoljubi: iz Šmartna, Vedrijana, Biljane, Kozane in okoli 50. iz Gorice. Do 5. ure zbralo se je nad tisoč ljudi in godba je s koračnico po vasi naznanila, da se slavnost prične.

Nastopil je slavnostni govornik, predsednik političnega društva „Slovenskega Jeza“ ter je v jako spretnih potezah in kaj ganljivo povedal, kako nevarne in žalostne so bile akoljščine leta 1848, ko je Nj. V. Franc Jožef I. prevzel vladanje; da pa je vse težave srečno premagal in kmalu skazal svojo pravo vladarsko modrost ter je po svojem geslu, da hoče „z združenimi močmi“ vladati, res v kratkem času združil takrat silno razdružene avstrijske moči. Govornik omenjal je med drugim, kako preblag je naš presvitli cesar v vseh ozirih in da se imamo Slovenci glede narodnosti le njemu zahvaliti za to, kar smo in kar še bomo, ker on je dal vsem svojim narodom enakopravnost, je torej tudi nam dovolil, da smemo po svoje napredovati in se likati.

Koncem govora ponavljal se je gromoviti: „živio F. J. Sledila je: „Cesarjeva kantata“ z godbo, med katero se je vse množtvo razkrilo, potom pa zopet, kakor tudi pri vseh naslednjih točkah vedno ponavljalo; Živio F. J.

Da dopis ne bo preobširen, omenino le ob kratkem, da so se vse nasleduje točke sporeda vršile v popolno zadovoljnost nazočega občinstva. Pri petji je sodelovalo 75 pevcev in pevkinj iz Kojskega, Števerjana, Kozane, Cerovega in iz Biljane. Peli so vse točke dovolj dobro, dasi pevci niti skupne poskušnje niso imeli. To je dokaz, da so pevci zgori imenovanih krajev dobro izurjeni in da imajo jako dobre in marljive pevovodje. Imajo pa tudi dobrega generala, g. skladatelja Volariča.

Jako očarala je občinstvo mlada deklamovalka; nastopila in deklamovala je „Briskih Slovencev pozdrav svojemu cesarju“ od S. Gregorčiča tako neustrašeno in dobro, da jo je občinstvo kar občudovalo. Zelo navdušil je občinstvo tudi govor gosp. pl. K. Čez vse dopadljiv pa je bil prizor: „Slovenija zvesta“, ki je bil nalašč za to slavnost sestavljen. Med tem, ko je g. Jug jako dobro predstavljala zvesto Slovenijo, priplazi se kakor ponočni strah, črna prikaze z grobljami, a zvesta Slovenija postavi se ji krepko v bran ter jo požene nazaj, od koder je bila prišla. Ta prizor je na vse občinstvo naredil jako pomenljiv utis; vsak je čutil, kakor da bi bili Slovenci s tem prizorom res že smagali grdo črno irredento. — Mnogo smeha uzročila je točka „Strukljiv“, koje je žena možu zapovedala napraviti. G. J. je res spreten za tako šalo.

Potem ko je bil spered slavnosti izvršen, pričela je jako živahna prosta zabava, pri katerej se je celo goriškim rodoljubom dopadalo čez polunoči ostati. Navdušljivih govorov, zdravic, petja, godbe, umetnih agnjev, razvetljave itd. vrstilo se je neprestano, da se niti nismo zmenili, kako je čas tekel.

Vsak se je prav iz srca radoval in bode še vedno vesel, da je imel tako slavno priložnost, svoja srčna čutila do preljubljenega vladarja razodeti.

---

tudi vam jih privoščim in želim prav od srcá. No torej, sosedje dragi, popijmo ga še steklenico na naše skupno zdravje in zadovoljnost. —

Poslušalci njegovi, ki so med njegovim govorom mnogokrat spremenili barvo na lici, niso mogli drugače, kakor da so drage volje vsprejeli to odkritosrčno in uljudno prijaznost Misliborjevo; gorko so se mu zahvaljevali za zlate nauke ter prosili, da bi jim ničesar ne štel v zló, na kar so odšli lepó mirno in tiho proti domu, da-si ne vsi jednakih mislij. Nekateri so se smejali svojej lehkovernosti in takó bedastemu opravljanju; drugi so se celó nekako jezili, ker jih je Mislibor takó osramotil, ali da jim je pamet zabijal v glavo, kakor so dejali oni; sosedu Luki pa je bilo skoraj žal, da je vsa ta reč bila le prazna bajka in da so se takó razpršile v prah vse njegove krasne sanje. Najpametnejši od njih, stari Grega, pa se je pri slovesu poslovil od njih z nasmehom: „Mislibor nam je pokazal svojega škrata; skrb naša bodi, da bi tudi mi mogli čim preje odkriti in pokazati svojega.“

Prihodno nedeljo pridigoval je mašnik o vražah, kjer je zlasti prikazen o letajočih ognjenih zmajih previdno razkladal na naravni način: primerno je tudi poučil svoje poslušalce, koliko boljša je prosvitljenost sedanje dobe, kakor pa lehkoverna nevednost preteklih časov, ko so bili čestokrat nedolžni, bogaboječi ljudjé preganjani, mučeni, zažigani, ker bili so obdolženi čarodejstva. Pri tej priliki pa je živo priporočal starišem, naj bi svoje otroke pošiljali v šole. Od tistega časa spominjajo se v onem kraji škrata le še za šalo, če se namreč jeden drugega poprašujejo po letini ali drugih okolnostih, onda pravijo: „No, kaj dela, kaj pravi škrat? — Ali vas je letos škrat kaj polasal?

In tudi mi, dragi moji! če živimo takó v sredi med p o t r e b o in o b i l n o s t j o, če imamo č i s t o in m i r n o vest, dobro in zadovoljno voljo, katero sreča ne omami, nesreče ne ukloni, — onda zamoremo reči, da v hiši naši prebiva — š k r a t. (Opomba prel. Leta poučna v zanimivo obleko zavita povestica nazvana je v izvirniku: Plivnjik, — ki imá mnogo sličnosti z našim „škratom.“ „Plivnjik“ je nek duh, ki svoje izvoljence hipoma obogatí ter nanese bliščečih zakladov. Ker je ta povestica napolnjena z nar. poslovicami češkimi, [illegible] sem mnogokje kreniti na slovensko stezo).

Govor poslanca dr. Gregorca

o ljudskih šolah na Koroškem in Štajerskem in o nemškem šulvereinu.

(V d r ž a v n e m z b o r u d n é 3. m a j a 1 8 8 8.)

Visoka zbornica! Člen XVII. državne temeljne postave določuje, da ima pravico najvišjega vodstva pri vsem odgojevanji država. To pravico izvršujejo naučno ministerstvo, deželni in okrajni šolski nadzorniki in konečno deželni, okrajni in krajni šolski svèti.

Drugi, mnogo slavnejši člen XIX. pa velí v 3. odstavku: „V deželah, kjer prebiva več narodov, treba je tako vrediti javne šole, da bo vsak narod imel potrebnih sredstev za izomiko v svojem jeziku, ne da bi bil kdo prisiljen učiti se drugega deželskega jezika.“ S tem je vsakemu avstrijskemu narodu priznana pravica do narodne ljudske šole in mu jo jamči državna temeljna postava. Narodna šola je po mojih mislih tista, v kateri je materini jezik jedini poučni jezik, in se drugi deželni jezik učí le kot neobligaten predmet.

S to razlago člena XIX. se strinjajo tudi besede prvega odstavka, ki velí: „Vsak narod ima nedotakljivo pravico varovati in gojiti svojo narodnost in jezik.“

Te besede so dobro premišljene. Narodnost obseza več nego samo narodni jezik; ona obseza pokolenje in kulturno posebnost narodovo. Ta kulturna posebnost se kaže v veri, socijalnem redu, v nravnosti, pismenosti, v navadah in šegah, umetnosti in znanosti.

Vse to pa najlepše izraza narodni, materin jezik. V tem živí narod. Kjer se opušča materinščina, tam narodnost umira (Poslanec Grégr: Tako je!), in tukaj je pravi vzrok, zakaj vsak avstrijski narod zahteva tako ljudsko šolo, v kateri je materinščina izključno poučni jezik. S tem se strinjajo vsi odlični pedagogi in šolski možje vseh omikanih narodov, posebno pa Nemcev. Ti na primer trdijo: V otroku je treba misli vzbujati v materinščini in zato jo moramo najprvo gojiti. Akoravno nekateri posebno nadarjeni otroci lahko premagajo težave pri učenji drugega jezika, vendar ostane vedno nekaj slabih posledic. Otrok večkrat meša tuje besede z besedami materinščine, nima mnogo ljubezni do starišev, domovine, materinščine, večkrat mu zmanjka najpotrebnejših izrazov, in njegov značaj je omahljiv. Le materinščina vtisne človeku pravi narodni značaj v duha. (Poslanec dr. Vitezič: Prav res!) Zato učé nemški pedagogi, naj stariši ne dopuščajo, da bi se otroci prej učili tujega jezika, dokler niso v materinščini dovolj poučeni. Na velikem kolonijalnem kongresu v Berolinu je rekel profesor Knoll: „Otrok se tako dolgo ne smé učiti drugega jezika, dokler se njegovo dušno življenje ni tako tesno spojilo z materinščino, da se daljno njegovo mišljenje skozi celo življenje izvršuje le v materinščini.“ Vsled tega mislim, da je edino pravo, kar priznava člen XIX. državnik temeljnih postav vsakemu avstrijskemu narodu, namreč narodno ljudsko šolo, v kateri je materinščina edini poučni jezik.

Kako se naša c. kr. šolska oblastva obnašajo nasproti tem trditvam pedagogike in državne temeljne postave? Priznati moram, da jih popolnoma potrdijo in tudi vestno izvršujejo, kedar se gré za nemške otroke in nemške šole; toda žalibog moram pristaviti, da ravno ista c. kr. šolska oblastva prezirajo dotične trditve in načela, večkrat tudi zatajijo, kedar se gré za slovanske šole in slovanske otroke. To se godí zlasti v deželah, kjer živí več narodnosti, v Šleziji, na Moravskem, Koroškem, Štajerskem, nekaj časa tudi na Kranjskem, Goriškem, Tržaškem in v Istri.

V teh deželah tako postopajo šolski uradi, kakor da bi bila njih glavna naloga zgraditi nemški most od Krnova v Šleziji do Trsta. Hitro tù zgine člen XIX., prezré se §. 6. ljudsko-šolske postave in pozabijo načela, samo da se ponemčuje. Da to dokažem, opisal bom šolske razmere na Štajerskem in deloma tudi na Koroškem, kolikor so namreč v zvezi s c. kr. šolskimi nadzorniki.

Slovenci na Štajerskem in Koroškem so imeli od časa Marije Terezije in cesarja Jožefa le nemške šole. Tudi katehizem je bil nemški. (Poslanec dr. Foregger: Tudi na Kranjskem.) To je trajalo okoli sto let. Šele sedaj so spoznali, kako brezkoristne so take šole, ter to pod ministrom Bachom dovolili plemenitemu slovenskemu rodoljubu, knezoškofu Slomšku uvesti slovenščino kot poučni jezik v ljudski šoli na Koroškem in Štajerskem. Tako je prišlo, da so Slovenci imeli slovenske ljudske šole, ko je stopil v veljavo člen XIX. državne temeljne postave, in to pravico jim zagotovlja sedaj ta postava. To pa je prisililo ponemčevalce, da so poiskali druga pota, druga sredstva. Izbirčni v tem oziru ravno niso bili. Najprvo so pozabili §. 6. ljusko-šolske postave z dné 14. maja 1869, ki velí: „O poučnem jeziku in pouku v drugem jeziku odločuje deželni šolski svèt, ko je zaslišal one, ki šolo vzdržujejo.“

Ta pa je krajni šolski svet. Ponemčevalci so planili nad slovenskega kmeta, ter mu tako dolgo blebetali o absolutni potrebi nemščine, da mu je nazadnje verjel. V krajnih šolskih svetih so potem sklepali, šolski nadzorniki naj skrbé, da se bo v ljudskih šolah učilo „več nemški“. (Čujte! Čujte! na desnici). Te peticije se bilo takoj uslišane, pa tako, da sedaj slovenski kmetje, ki se zavedajo svoje narodnosti, močno obžalujejo. V svoji lahkovernosti so namreč mislili, da bo slovenščina tudi zanaprej ostala v šoli kot poučni jezik, in da se bo nemščina učila le s pomočjo slovenskega poučnega jezika. Ali v tem so se hudo zmotili. Šolske oblasti so iz učnega predmeta hitro naredile poučni jezik, in tako je postalo nemških nad 100 slovenskih ljudskih šol. (Čujte! Čujte! na desnici.)

Najprvo so slovenščino izpodrinili iz višjih razredov v nižje, nekaj časa jo trpeli v pervem polletji prvega razreda, a konečno so jo popolnoma vrgli iz šole. Kaj morejo take šole koristiti glede izobražbe solske mladine, to je povedal edini sedanji slovenski deželni poslanec na Koroškem, gospod Muri, sicer s preprostimi, pa toliko ganljivejšimi besedami.

Prosim, dovolite mi, da te besede prečitam (čita:)

„Slovenski otroci, ki obiskujejo take (ponemčene) šole, naučijo se tam nemški brati, vendar malokedaj vedó, kaj so brali. Znajo tudi nemški pisati ali to nima nobene vrednosti za nje, ker se nikoli ne naučé toliko nemščine, da bi mogli le jeden sestavek pravilno nemški napisati. O drugih predmetih n. pr. o zemljepisji, naravoslovji itd. še ne govorim ne, kajti ob sebi je umevno, da slovenski otrok na deželi ne more toliko napredovati v nemščini, da bi se tek predmetov s pridom učil v nemščini. Jako pogosto se zgodí, da v slovenske kraje pošiljajo učitelje, ki niti ne razumejo slovenščine“.

To so besede edinega slovenskega poslanca na Koroškem, in nato je odgovoril deželni preesednik Zabierow (čita): „Poučuje se tako, kakor so želele postavno vprašane občine“.

To je sedaj le deloma resnično; resnično je, ker se mnoge šolske občine dajo pregovoriti in prevarati, da se odpovedó narodnemu jeziku v šolah, in kjer slovenski kmetje še niso spoznali, da je to krivo in škodljivo, tam je tako, kakor je govoril deželni predsednik. Njegove besede pa niso resnične, ker se že mnogi slovenski kmetje na Koroškem zavedajo svoje narodnosti, spoznavajo svojo napako in tirjajo slovenske šole Zato pošiljajo mnogo prošenj šolskim oblastvom, seve doslej vedno brez vspeha (Čujte! Čujte! na desnici), kakor je v visoki zbornici že več-

krat bilo povedano. Pristavil bi še, kako šolska oblastva postopajo nasproti tem peticijam. To je zeló označilno. Tako n. pr. je šolska občina Glineška pri Celovci vložila prošnjo pri okrajnem šolskem svetu za slovensko šolo. Nato je sklical psedsednik okrajnemu šolskemu svetu zastopnike šolske občine ter jih nagovoril: „Poglejte me! Tudi jaz sem Slovenec ali le nemščini se imam zahvaliti, da sem postal takšen gospod, ki sedaj stoji pred Vami". (Čujte! Čujte! na desnici).

Te besede so poparile kmete in prepričale, da so takoj preklicali svoje podpise. Enako se je zgodilo prosilcem tudi v Bilčevasi. V okolici rožeški je slovenski advokat izdelal prošnje za slovenske šole ter so se odposlale. Kmalu nato pride predsednik okraj. šol. svetu, okrajni glavar Prakselmayer, ter obdeluje prosilce tako dolgo, da so preklicali podpise. Ker so nekateri le ugovarjali, rekel jim je oblastno: „Storite, kar hočete, slovenske šole ne bodete nikedar dobili".

Iz tega sklepam tako-le: Ako slovenski kmet v svoji nevednosti nekaj zahteva, kar je proti državni temeljni postavi in proti pedagogičnim načelom, kar je tedaj nespametno, to šolska oblastva smatrajo kot pedagogično modrost, ki se mora takoj izvršiti. Ako pa isti kmet zapazi, da se je motil, da je zahteval, kar je proti državnim temeljnim postavam in pedagogičnim načelom, in sedaj zahteva kaj pametnega, odbijejo mu prošnjo ter rekó: slovenske šole ne boš nikedar dobil! Res je, da se tako postopanje ne strinja s hvalisano nemško poštenostjo in pravico ljubjem, toda reči moram na čast pravicoljubnim, poštenim in pravim Nemcem, da pravi domači Nemci najmanj lové slovenske kmete. Glavno vlogo so tukaj vedno igrali prisiljeni tujci, nameščeni uradniki, profesorji in učitelji v zvezi s slovenskimi odpadniki. Ti ljudje imajo vedno dovolj brezozirnosti, napuha in sovraštva do Slovanov, in ti jim dajo največ sposobnosti za beganje narodov.

Da bi še hitreje ponemčevali Slovence, zasledili so ponemčevalci novo idejo. Zapazili so, da imajo Nemci povprek več denarja nego Slovani, in zato so sklenili Slovanom, zlasti Slovencem narodnost v šoli odkupiti. Ta ideja je bila vredna sedanjega denarnega veka, nekoliko izvirna in prav času primerna. Ravnokar so namreč osnovali „nemški šulverein". Tako zvani „fakcijozni" so sklenili, grofa Taaffeja in njegovo ministerstvo vreči, naj volja, kar hoče. V to svrho so hoteli posnemati Bismarcka v Berolinu, ki se je trdovratnim liberalcem in konservativcem zagrozil s socijalisti rekoč: „Acheronta movebo". Da bi vrgli grofa Taaffeja, pričeli so fakcijozi agitacijo proti njemu mej ljudstvom. „Nemštvo je v nevarnosti", tako upijejo in kličejo pomoči iz pruske Nemčije; osnovali so s pomočjo „nemškega šulvereina" v Berolinu poseben avstrijski „nemški šulverein". Pričel se je boj in prepir mej avstrijskimi narodi, kakeršnega še ni bilo.

Gospoda moja! Naravnost rečem, da nimam ničesa zoper „nemški šulverein", kakor je sam na sebi. Ako Nemci mislijo, da je kje njihova narodnost v nevarnosti, imajo pravico in dolžnost priti na pomoč. Ali stvar je drugačna, ako pomislimo, da na javnih skodih najmanj govoré o šolstvu, največ in najhuje pa o politiki, da „nemški šulverein" ne skrbi najprvo za nemške otroke, ampak loví slovenske, da se nemški šulverein vtika v avstrijsko javno šolstvo, učitelje z denarjem zapeljuje proti državnim postavam in podkupuje šolske občine s posojili, da se odpovedó narodnemu jeziku v šolah, kako naposled z beračenjem v inozemstvu drugim avstrijskim narodom daje slabe vzglede in si hoče c. kr. šolska oblastva pokorna storiti in sebe na njihovo mesto vriniti — to nam avstrijskim Slovanom ne more vse jedno biti. (Poslanec dr. Weitlof: Ko bi to res bilo!) Da bi avstrijska šolska oblastva in njeni organi bili podložni pruskemu nemškoavstrijskemu šulvereinu in njegovim strankarskim namenom, temu se bomo odločno upirali.

Voditelji nemškega šulvereina navadno pravijo, da to društvo ni politično. Pritrdim, ako se oziram le na njegova pravila; toda ta pravila nam Slovencem niso merodajna, ako presojujemu nemški šulverein (Tako je, na desnici), nasprotno, merodajno za nas je njegovo dosedanje delovanje, naše izkušnje, katere smo si nabrali zadnja leta; mi že imamo o njem svojo sodbo.

Nam Slovanom je nemški šulverein čisto politično društvo, in mislim, da je Avstriji zeló nevarno. Dozdeva se nam, da je njegov namen: širiti pruski, nemško-narodni duh mej avstrijskimi Nemci, utrditi ga in tako pripravljati duševno zasednje nemških avstrijskih dežel. (Tako je! na desnici. — Poslanec dr. Foregger: Za Rusijo gotovo ne delamo! — Poslanec dr. Weitlof: Navadno obrekovanje! — Poslanec dr. Gregr: Mi ne dobivamo iz Rusije ničesa, Vi pa iz Berolina!) Šulverein je šolsko društvo le toliko, ker pod pretvezo, da hoče rešiti nemštvo, ki je baje v nevarnosti, Slovane ponemčuje.

To mora nas Slovane tembolj brigati, ker izkušnje kažejo, da naše c. kr. šolsko oblasti podpirajo in pospešujejo ponemčevalne namene nemškega šulvereina. To bom tudi dokazal.

To zapazimo najprvo in posebno, kedar je treba kje ustanoviti in ohraniti novo šolo. Znano je, koliko sitnosti so imeli Čehi, predno se jim je dovolila češka šola na Dunaji; mnogim je tudi znano, koliko težav imajo večkrat šolske sestre pri c. kr. šolskih oblastih kedar hočejo kje ustanoviti zasebno katoliško odgojevališče. Pri nas na Štajerskem vrši se pri nemškem šulvereinu vse hitro in gladko. Reči moram celó, da šolske oblasti gledajo večkrat šulvereinu skozi prste. Pustijo namreč na šulvereinskih šolah učitelje, kojih sposobnost za verskonravno odgojo mladine je jako dvomljive vrednosti. Zato imam klasičen dokaz v rokah, namreč ukaz štajerskega deželnega šolskega sveta, o čegar nežni naklonjenosti nemškemu šulvereinu nikdo več ne dvomi. Prosim ekscelencijo gospoda predsednika, naj mi dovoli prečitati ta ukaz:

„Slavnemu predstojništvu nemškega šulvereina na Dunaji, Maximilianstrasse 10.

Ker je z odredbo visokega c. k. deželnega šolskega svèta z dne 16. julija 1885, št. 3174, predstojništvu nemškega šulvereina doposlani opomin brezvspešen, naj bi se namreč učitelj na sevniški zasebni šoli, Jožef Wermuth, záradi pohujšljivega življenja premestil na drugo zasebno šolo, ter se mu odločno ukazalo, da se zunaj šole spodobneje obnaša, in ker so že večkrat došle pritožbe na podlagi izpovedanj v zapisnikih, ki velé, da je Wermuth dné 28. decembra m. l. zjutraj 17letno Nežo Špej na poti v cerkev zgrabil in jo siloma vlekel v svoje stanovanje, da se je nasproti krčmarici in dekli Frančiški Novšek v krčmi „pri kroni" v Sevnici večkrat nespodobno obnašal in tako provzročil prepir mej krčmarjem in ker je iz zapisnikov še razvidno, da je tudi privatnega učitelja na isti šulvereinski šoli, Avgusta Austricha, življenje graje vredno, in da je zlasti on, kar je sam priznal v zapisniku dné 14. januarija t. l., ob 3. uri zjutraj v sevniški cerkvi na sv. izpoved pripravljajoče se device nespodobno in glasno nagovarjal, in da je tako obnašanje učitelja in odgojitelja po pravici v Sevnici naredilo veliko nevoljo, primoran je bil visoki c. kr. deželni šolski svèt z odredbo z dné 15. aprila t. l., št. 1542 z ozirom na § 70, točka 2 državne šolske postave zapretiti, da bo po prvem zopetnem pohujšljivem obnašanji jednega ali drugega onih dveh učiteljev takoj in brez odlašanja po § 73 navedene državne postave postopal in ukazal zapreti ono zasebno šolo.

To se naznanja slavnemu predstojništvu šulvereina, da v zmislu one odredbe visokega c. kr. deželnega šolskega svèta primerno ukrene.

Okrajni šolski svèt v Sevnici, dné 13. maja 1886.

Predsednik: Rupnik."

(Dalje prih.)

Dopisi.

Od Vshoda, 2. jul. Draga mi Soča! Tvoj dopisnik izpod „Slanega Blata" z dne 17. febr. m. l. je je, žalibog, pogodil. Opozarja! je na „Grajšček," kateri kaj rad svoje plitve bregove ob nalivih in povodnjih prerašča, obmejne travnike se strupeno svojo vodo poplavlja in državno cesto pri „Bone-tu prekoračeva. Po noči od „četrteka na petek" 28. junija se je prav razjaril. Ker ni mogel most vode požirati, predrl je „Grajšček" ograjo na mostu in se razlil po polji in državni cesti do „Ajdovščine." Državna cesta je vsa sprana; njive proti „Ustju" odplavljene; pokošeno seno povaljeno in odplavljeno. — Škoda je ogromna! — Lokavšček je predrl bran na „gmajno" in na „državno cesto." Kdo zna, bode-li nesreča ljudi zdramila ter jih napotila da uredijo „Grajšček" in „Lokavšček?" — Z Bogom!

Iz Fojane nad Krminom, 30. junija. Draga „Soča"! ne vem, da bi bila že imela kedaj kak dopis iz našega kraja —. Naša vas je majhna, zato se redkokedaj kaj tacega prigodi, da je vredno svetu objaviti.

Vsacemu je znano, da sv. Alojzij je patron nježne mladine, kojega posebno šolska mladež časti. Tudi pri nas je bil letos sv. Alojzija dan tako rekoč praznik. Zjutraj istega dne prišli so otroci v prazničnej obleki v cerkev sv. Florjana, da so prejeli zakrament sv. pokore. Pri sv. maši peli so otroci jako dopadljivo. Po dokončanej sv. daritvi opomnilo se je otroke, da so prišli ob 1. uri popoludne v šolsko sobo v namen k izletu v Jankovo, tik italijanske meje. Prišla je res skoro vsa šolska mladina, postavila se lepo v red in odšla v Jankovo. Izleta udeležili so se vsi častiti udje karj. šol. sveta. Otroci prepevali so v razvedrenje duha lepe slovenske posni, da se je daleč odmevalo. Pogostilo se je ondi otroke, kakor je bilo mogoče dobro. Pri mizi spomnilo se je na našega presvitlega cesarja in na višjo šolsko oblastnijo, ki tako lepo skrbi za razcvit nježne mladine.

Po gostiji odrinila je vesela š. mladina in udje kr. š. sveta zopet proti starej Fojani. Hvala za to lepo in primerno slovesnost in čast gre krajevnemu šolskemu predsedniku, kateri se jako žrtvuje za nedolžno mladino. Zato se pa tudi mladina z vsacijem ozira nanj, kakor na svojega dobrega očeta. Hvala torej gospodu kraj. predsedniku, č. g. vikariju in vsem č. g. udom kraj. šol. sveta. Otroci in njih stariši se bodo vedno spominjali Vas in blazih mladostnih šolskih let.

Iz Vojščice. Gospod urednik! strmeli bodete, da je ta bela vrana prifrčala čez Ipavo, kričo: vrag, vrag! judikujoc na dopis z dolenjega Krasa v zadnji „Soči," kateri tolikanj udriha po dolenjih Kraševcih. Pa naj le, saj zaslužijo take odlike, toda ne vsi. — Manjkalo je še nekoliko redov „hudičevega olja II. reda s kafro," da bi si nekateri pomazali one ščetinaste brke, katore jim preti letošnja vročina osmoditi. Leskova mast in drenovo olje bi prijalo bolje nego Bismarkov „Eisen und Schwert." Dopisnik bi bil moral ločiti luliko od pšenice; a to v dopisih ni mogoče, da ne bi nastale tožbe — zato morajo pravični s krivičnimi trpeti. — V dan 24. t. m. imeli smo na Vojščici cerkveni shod. Po navadi pride eden duhovnik od fare za praznovanje sv. Vida na Vojščico, kjer opravlja slovesno sv. opravilo. Letos pa je prišel sam velč. g. dekan ter nas prve počastil se svojim pohodom. Sprejet je bil jako slovesno. Gorenja in dolenja vas ste mu napravili vsaka svoj krasen slavolok; razobesili ste vse svoje zastave in vse lepo okinčali.

O pol desetih oznani ubrano zvonenje in gromenje topičev, da se bliža naš priljubljeni dekan. Med pokanjem možnarjev, med zvonenjem in med živioklici pripeljal se je naš željno pričakovani g. dekan skozi prvi slavolok; potem se je pa počasi pomikala kočija proti glavni vasi. Pred slavolokom ga prvi spodobno pozdravi č. g. vikar, za tem mu predstavi svoja ključarja, g. župana in njegovo starešinstvo; slednjič prekoračí g. dekan vhod kjer mu g. vikar predstavi g. učitelja se šol. mladino, katera mu v pozdrav zapoje ljudsko himno. Med živioklici podal se je vel. č. g. dekan v Tabor to je v cerkev, kjer je začelo sv. opravilo z asistenco štirih sosednih duhovnikov. Vsa čast in hvala g. dekanu za njegov trud.

Naj tu omenim, da si je g. dekan v kratkem času pridobil vsa kraška srca sè svojim prijaznim in ljubeznivim obnašanjem. Bog nam ga mnogo let ohrani!

Naš cerkveni shod poveličevalo je mnogo ljudstva iz bližnje okolice, da že dolgo ne poprej v taki množini; hvala lepa za to!

Politični razgled.

Pod tem naslovom navadno malo pišemo, ker zabilježujemo le kar je najvažnejšega; preteklih osem dni pa se ni nič posebno važnega zgodilo, zato bi moral danes ta predal izostati, da ne zapišemo eno bolj navadno kombinacijo o srbskem kralju Milanu. Gotovo ga ni vladarja v Evropi, ki bi tako bil narodu po lici, ki bi tako rušil ustavo, kakor dela to dobro rejeni Milan, kralj bratske Srbije. Pa saj temu lehkoživcu ni za narod, ni za ustavo, ker on je le madjarski satrap, ki pleše po volji madjarskih Deakovcev in bankirjev. Ni mu mari uzorna soproga, ki je zanj bila prebogata, preplemenita ki jo narod ljubi bolj kot njega; ljubše so mu gledališne igralke, s katerimi je zapravil milijone svoje soproge in ogerskih bankirjev posojila. Zdaj dela na to, da bi se od svoje soproge popolnoma ločil; morda za to, da bi zopet priženil doto —!

Uboga Srbija!

Domače in razne vesti.

„Slovensko bralno in podporno društvo v Gorici" vabi vse svoje p. n. gospode društvenike k izletu v Selo pri Černičah, kjer priredi ondašnje „Bralno društvo" v nedeljo 15. julija veliko slavnost, s katero bodo slavila društva in občinstvo v Vipavski dolini štiridesetletnico slavnega vladanja Njegovega Veličanstva presvitlega cesarja Franca Jožefa I. po naslednjem sporedu: 1. Ob 4. uri popoludne litanije in blagoslov z zahvalno pesnijo v cerkvi sv. Mihela v Selu. 2. O 5. uri slavnostna beseda s petjem, govorom, godbo in igro na posestvu g. A. Berbuča. 3. Po končani besedi na istem mestu banket in večerja z domačo zabavo.

Vabilu dodal je odbor še naslednje opombe. Društvo je najelo vozove z 11 in 14 sedeži, ki popeljejo društvenike v Selo in nazaj, ter se plača 80 kr. od osebe, jako je voz polen. Če bo kak sedež prazen, bodo morali dodati drugi, ki se z vozom popeljejo, toliko, da pride vozniku 8, oziroma 10 gl.

Banket (tri gorke jedi in pol litra vina) bo stal 1 gld.; večerja (ena mesna jed s prikuho ali zelenjavo) 30 kr. Kdor se hoče poslužiti društvenih voznikov, kakor tudi kdor se hoče udeležiti banketa ali večerje, naj naznani to društvenemu odboru, oziroma svojemu poverjeniku, vsaj do petka 13. julija. Eno in drugo priporoča se gg. društvenikom, ker drugače bi se lahko prigodilo, da ne bi dobili ni voznika ni postrežbe v Selu, kjer bo priskrbljeno v prvi vrsti le to, kar bo naročeno. Pri oznanilu se lahko tudi plača odboru, oziroma poverjenikom, to, kar stane banket ali večerja. Kdor plača, dobi list, ki mu dá pravico do banketa ali večerje. Voznikom se bo plačevalo po poti. Vozovi bodo čakali v nedeljo 15. t. m. ob 1 uri popoludne pred društvenimi prostori ter odidejo ob 1½ po Dunajski cesti v Šempas, kjer se pridruži ondašnje „Bralno društvo," in od tod v Černiče, kjer se združijo vsi slavitelji s testrani. Iz Černič bo skupni odhod v Selo.

Bogoslovske šole so to šolsko leto vže prenehale. skušnje prično 11. t. m. Sv. maša, „Te deum pa bode še le 25. t. m. Gospodje 4letniki iz Tržaške in Poreške vladikovine so malo prej končali svoje skušnje. Te dni delajo duhovne vaje za vzprejetje sv. redov. Prihodnjo nedeljo podelil bode premilostljiv vladika Tržaški svojim subdiakonat in pozneje osta'a 2 viša redova. Voščimo gg. bodočim mašnikom, ki so namenjeni za Istro, da bodo nevstrašeno in povsodi izvrševali dolžnosti svojega sv. poklica za dušni in telesni blagor svojih župljanov — da ne bodo pozabili ubozega svojega roda, da mu priboro kolikor prej pravice, ki mu gredo po božjih in človeških postavah.

Dvorazredna slovenska dekliška šola in ž njo združen sl. otroški vrt skleneta tek. šolsko leto dne 14. julija z javno preskušnjo od 9. ure dopoldne. Vabljeni so v p. n. gospodje odborniki in udje političnega društva „Sloga", pa vsi rodoljubi, katere zanima obstoj in napredek edine te slovenske šole v Gorici da pridejo k preskušnji.

Učiteljsko službo na slovenskem kmetiškem oddelku v Gorici podelil je deželni odbor začasno gospodu Viljelmu Dominku iz Kobarida.

Ustrelil se je prešlo nedeljo v Bukovici vojak E. Pahor z revolverjem pod rebra, pa ne do mrtvega, ampak pravijo, da ga bodo usmiljeni bratje še ozdravili. Prišel je bil iz Trsta v Gorico za pričo, pa mesto da bi se bil potem precej nazaj v Trst vrnil, šel je domov v Renče popivati in je 3 dni zamudil, potem pa mu je bilo bolj všeč poginiti nego se nazaj k vojakom vrniti.

L'Autriche slave et roumaine (= Avstrija slovanska in rumunska) v Parizu izhajajoč francoski list, objavil je, kakor smo že opomnili, iz našega lista g. G. N. Rozinskega uvodni članek „Oj slovani, sluge narodov!" v svojem 27. číslu od dne 16. maja t. l.. Pohvalno se spominja našega lista ter pravi, da imajo poželjivi Nemci še daleč do tega, da si postavijo svoj nemški most do peneče se Adrije. Pravi, da veje iz onega članka vroča ljubezen domovine, (ki pa nikoli ne škodi!). (Il y aurait fort à dire sur certaines exagérations de ces èpanchements où dèborde un patriotisme brùlant et farouche.) Toda ni mu po volji, ker govori članek o Napoleonu in zdi se mu, da je pisatelj primerjal francoske vojske z divjimi mongolskimi četami. List misli, kakor da se pisatelj z nejevoljo spominja Napoleona in njegovega gospodstva. Zatò ga spominja na našega Vodnika slavno „Ilirijo oživljeno": Napoleon reče: Ilirija vstani! (Napolèon a dit: Réveille-toi, Illyrie! Elle s'èveille, elle s'eveille, elle soupire, itd.). In s temi opazkami, pravi list, ima članek svojo pravo vrednost in pomen za avstrijske Slovane itd. — — Toda pisatelj ni nameraval tega, in uredništvo je razumelo to, sicer bi članek ne ugledal belega dnè brez natančnejega pojasnila. Članek podaja tri glavne momente iz zgodovine, — kedò pa naj našteva vse take zgodovinske čine?

Ker torej članek nima namena žaliti francoske vojske, zatò je poslal pisatelj onega članka omenjenemu frabcoskemu listu obširen članek, ki pojasni nagibe, ki so ga vodili pri pisanji onega članka ter pojasni marsikaj. Odgovor ta prinesle so tudi češke „Krom. Novine" iz katerega podamo le konec onega članka, (ki pa nima več zveze z odgovorom). Ta konec, kojemu želimo uspeha, prevajamo iz 48. čísla „Krom. Novin" in glasi:

„Slovenci smo mala in slaba vejica mogočnega stomilijonovega naroda slovanskega. Nemci nas l. 1880. niso našteli niti poldrugi milijon — no pa kdo veruje nemškej temeljitosti in pravičnosti! — a še to majhno številce razsekano je na osem nam neprijaznih vlad. In ravno zaradi te razkosanosti ne moremo se uspešno boriti za obstanek in prava svoja; opirati moramo se na ves mogočni slovanski rod. Ali zelò nas veseli in navdaja z veselimi nadami, da tudi velika stranka v svobodni Franciji simpatizuje z nami, s celim slovanstvom. — Todà to radost grenila nam je dosedaj tista vroča simpatija, katero so zasluženi Francozi — Lesseps — često pri šampanjci izražali slovanstva največim sovražnikom — Madjarom ter jih že od l. 1848 čestili z naslovom „viteškega naroda." Vendar se nadejamo, da se take simpatije pomanjšajo po poslednjem odgovoru Kolomana Tisze na Helvjevo interpelacijo, ki pač mora razžaliti vsakega rodoljubnega Fracoza. Nadejamo se dalje, da se one slovanoljubne ideje, katere takò izborno, takò krepko zastopa Vaš list, kar najhitreje razširijo po vsej krasnej Franciji in da bode število naših prijateljev, zagovornikov in soboriteljev kar najhitreje takò ogromno, kakor velik, ogromen in mnogoštevilen je ves le-tà plemeniti, svobodoljubni narod francoski. In v to ime kličem Vam prav do srcà: Naprej! Bog pomozi! Bog i Slavjane!" Takò kličemo tudi mi.

Mayer-jer „konverzacijons-leksikon," to je izdaja v 16. zvezkih, elegantno vezan, je pri opravniku Soče po jako znižani ceni na prodaj.

Katolško bralno društvo v St. Frjanu imelo bode dnè 8. julija t. l. svoj redni letni občni zbor ob 5. uri popoludne v društvenih prostorih se sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor predsednikov. 2. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanji. 3. Poročilo denarničarja. 4. Volitev predsednika in odbornikov. 5. Razni predlogi. Vabi se gg. društvenike, da se udeleže v obilnem številu.

„Jupiter pluvius" je tudi pri nas zadnje dni hudo razsajal. Ipava je bila tako narasla, da se je črez nizke bregove po senožetih razlila. Blatna voda je nepokošeno travo pomandrala in pokazila, pokošeno seno pa seboj potegnila. Največo škodo pa sta učinila hudournika Vertovinšček in Gerželj, ki sta na mestih cele lehe s turšico vred odnesla. V nedeljo popoludne pa se je po hribih in gorah nad Ajdovščino izsulo toliko toče, da se nam je od daleč videlo, kakor bi bilo zamelo. V Lokavci in po Otlici je bajé pronzročilo mnogo škode.

Iz Volč dobili smo od osobno nepoznatnega dopisnika, a vendar verjeten popis, ker smo namreč že od več strani enako slišali, da se ondaj nekdo jako nedostojno pogaša in neprimerno govori v javnosti. Dopisa ne priobčimo, ker nečemo — in žal nam je celo, da smo morali pisati te vrstice.

Jan Lego. Prvega dne t. m. preteklo je že 31 let, od kar vrli češki rodoljub, Jan Lego, neumorno deluje za bratsko vzajemnost med Čehi in Slovenci. Neizmerno mnogo pripomogel je že k razvitku našemu. Po njegovi pripomoči dobili smo Slovenci iz bogate Češke že tudi marsikak stotak v pospeh našega razvitka. K 31letnici kličemo mu: Bog naj nam ga ohrani še mnogo let zdravega in čilega!

Tiskovine. Marsikdo potožuje o sedanjih tiskovinah za uradnije, duhovnije in županije, da niso dovolj pripravne, da so prerazlične velikosti ter da jih ni mogoče lepo spraviti in če primanjka kateri list, da je težko dobiti primeren papir za dostavek, pa tudi da bi morale biti boljšega papirja, itd.

Ako p. n. gospodje, ki umejo nedostatke tiskovin popraviti, blagovale svoje nasvete in načrte poslati trgovcu Likarju v semeniških ulicah h. št. 10, priskrbi boljše tiskovine.

Gospodu **G. PICCOLI-JU,** lekarju «pri angelu" v Ljubljani.

Moj sin je trpel skozi dve leti vsled gastralgije, slabega prebavanja in želodčnega krča, da ga je ta bolezen vsega shujšala in skoro uničila. Pri njem poskušal sem vsa sredstva, ki nam jih naša věda zadaje in tudi nisem pozabil najrazličnejših rudninskih vodá. Toda zboljšek bil je le za malo trenutkov. Slednjič si domislim, poslužiti se Vaše zelo pohvaljene **esence za želodec**, in vspeh je bil tako nagel in sijajen, da je moj sin porabivši samo 6 steklenic popolnoma ozdravel.

Pri takem vspehu morem Vašo **esenco** le najgorkeje priporočati vsem trpečim vsled **slabe prebave, zlate žile** itd., ter Vas tudi pooblastim, da to spričovalo moje hvaležnosti kot v resnici zasluženo pohvalo tudi razglasite.

V Trstu 1887.

Dr. Leon Levi.

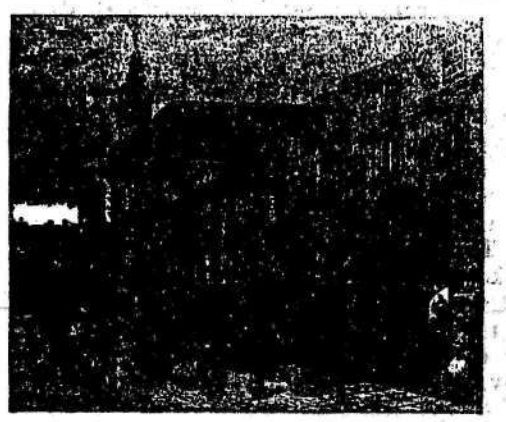

LEKARNA TRNKÓCZY,

zraven rotovža v Ljubljani na velikem mestnem trgu,

priporoča tukaj popisana **najboljša** in **sveža** zdravila. Ni ga dneva, da bi ne prejeli pismenih zahval o naših **izborno skušenih** domačih zdravilih. Lekarne Trnkóczyjevih firm so: Na Dunaji dve in ena kemična tovarna v Gradci (na Štajarskem) ena pa v **Ljubljani.** P. n. občinstvo se prosi, ako mu je na tem ležeče, da spodaj navedena zdravila s prvo pošto dobi, da naslov tako-le napravi: **Lekarna Trnkóczy poleg rotovža v Ljubljani.**

Marijaceljske kapljice za želodec,

kterim se ima na tisoče ljudi zahvaliti za zdravje, imajo izvrsten vspeh pri vseh boleznih v želodcu in so neprekosljivo sredstvo zoper: **mankanje slasti pri jedi, slab želodec, urák, vetrove, koliko, zlatenico, bljuvanje, glavobôl, krč v želodcu, bitje srca, zabasanje, gliste, bolezni na vranici, na jetrih in zoper zlato žilo.** 1 Steklenica velja 20 kr., 1 tucat 2 gl., 5 tucatov samo 8 gl.

☞ **SVARILO!** Opozarjamo, da se tiste **istinite Marijaceljske kapljice** dobivajo samo v lekarni **Trnkóczy-ja** zraven rotovža na velikem Mestnem trgu v Ljubljani.

Cvet zoper trganje (Gicht),

je odločno najboljše zdravilo zoper *protin* ter *revmatizem, trganje po udih, bolečine v križi* ter *živcih, oteklino, otrpnele ude* in *kite* itd., málo časa če se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo *„cvet zoper trganje po dr. Matiču" z zraven stoječim znamenjem.* 1 stekl. 50 kr., tucat 4 fl. 50 kr.

☞ Če ni na steklenici zraven stoječega znamenja, ni pravi cvet in ga precej nazaj vrnite. Schutzmarke.

Planinski zeliščni sirop kranjski,

za odrasle in otroke, je najboljši zoper kašelj, hripavost, vratobol, jetiko, prsno in pljučno bolečino; 1 stekl. **56 kr.,** 1 tucat **5 fl.** Samo ta sirop za **56 kr.** je pravi.

Kričistilne krogljice.

ne smele bi se v nijednem gospodinjstvu pogrešati in so se vže tisočkrat sijajno osvedočile pri zabasanji človeškega telesa, glavobôlu, otrpnjenih udih, skaženem želodcu, jetrnih i.. obistnih boleznih, v škatljah à 21 kr.; jeden zavoj s 6 škatljami 1 gld. 5 kr. Razpošiljava se s pošto najmanj jeden zavoj.

☞ Zdravila za živino. ☜

Štupa za živino.

Ta prav dobra štupa pomaga najbolje pri vseh boleznih **krav, konj** in **prašičev.**

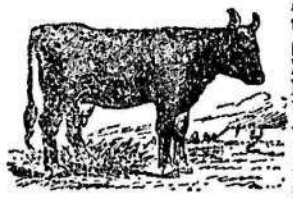

Konje varuje ta štupa **trganja** po **črevih, bezgavk, vseh nalezljivih kužnih boleznij, kašlja, plučnih** in **vratnih boleznij** ter odpravlja vse gliste, tudi vzdržuje konje **debele, okrogle** in **iskrene.** Krave dobé mnogo **dobrega mleka.**

Zamotek z rabilnim navodom vred velja le **50 kr.,** 5 zamotkov z rabilnim navodom **samo 2 gld.**

Cvet za konje.

Najboljše mazilo za konje, pomaga pri **pretégu žil, otekanji kolen, kopitnih boleznih, otrpnenji v boku, v križi** itd. **pri otekanji nog, mehurjih na nogah, izvinjenji, otiščanji od sedla in oprave,** pri **sušici** itd. s kratka pri **vseh vnanjih boleznih** in **hibah.** Steklenica z rabilnim navodom vred stane le **1 gl.,** 5 stekl. z rabil. navodom vred samo **4 gl.**

Vsa ta našteta zdravila se samo prava dobijo

v lekarni Trnkóczy-ja v Ljubljani

zraven rotovža

in se vsak dan s pošto razpošiljajo.

Izdavatelj in odgovorni urednik: M. KOBSIĆ — Hilarijanska Tiskarna v Gorici.